5. Олендарьов В. М. Вітчизняний джаз та проблема стилю: автореф. дис... канд. мистецтв.: 17.00.02 – «Музичне мистецтво» / В. М. Олендарьов. – К., 1995. – 22 с.

6. Романко В .І. Джаз у музичній культурі України: соціокультурна та музикознавча інтерпретації: автореф. дис... канд. мистецтв.: 17.00.03 – «Музичне мистецтво» / В. І. Романко. – К., 2001. – 20 с.

7. Рось З. П. Український джаз як культурологічна проблема / З. П. Рось // VI Культурологічні читання пам'яті В. Подкопаєва «Національний мовно-культурний простір України в контексті глобалізаційних та євро інтеграційних процесів»: [зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф.]. – Київ, 3-5 червня 2008 р. – К. : ДАКККіМ, 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http: // www.culturalstudies. in.ua/sekcia_ s_s3_6.php.

8. Симоненко В. Українська енциклопедія джазу / В. Симоненко. – К. : Центрмузінформ, 2004. – 232 с.

9. Цюлюпа Н. Л. Еволюція естрадно-джазового виконавства / Н. Л. Цюлюпа // Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку [Текст]: зб. наук. пр.: наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту / [редкол.: В. Г. Виткалов (голов. ред.) та ін.]. – Рівне : РДГУ. Вип. 17: у 2 т. Т. 1. – 2011. – С. 262-265; Заруцька Л.В. Жанрово-стильові особливості джазу та їх відлуння у творчості композиторів академічного напряму XX століття / Л. В. Заруцька // Актуальні питання культурології. Вип. 13. – Рівне : РДГУ, 2013. – С. 104-108 та ін.

10. Jazz in Kiev на Nostalgie: Архив: Новости. Jazz in Kiev. [Електр. ресурс] – Режим доступу: jazzinkiev.com/news/jazz-in-kiev-na. Пірієв О. У Києві відкрилася Літня музична академія / О. Пірієв // Music-review. - 30.06.2010. - 30.06.

**Vitkalov S.V.**

**«ART JAZZ COOPERATION»AS A FORM OF REVIVAL OF TRADITIONS JAZZ PERFORMANCE: CULTUROLOGICAL ASPECT**

*The problem of functioning of jazz art is analyses, in particular in the conditions of organizational measures - festivals «Art Jazz Cooperation», that will get organized quite a bit time in cities Rivne and Lutsk.*

***Key words:*** *jazz, international to jazz of festivals on Volyn, performer, evolution of artistic practice.*

**УДК 792(477.6-2Мар)“192/193”**

**Демідко О. О.**

## ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТЕАТРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ МАРІУПОЛЯ У 20-30-ТІ РОКИ XX СТОЛІТТЯ

*Розвідку присвячено особливостям формування театру Маріуполя у 1920-1930-ті роки. Визначено загальні тенденції розвитку театру, основні проблеми та шляхи їх вирішення у вказаний період. Розкрито роль гастролюючих труп у місті, а також охарактеризовано відтворення власного театру в Маріуполі.*

***Ключові слова:*** *Новий театр, Зимовий театр, гастролі, халтура, Вседонецький музично-драматичний театр.*

Дослідження розвитку театру окремого міста завжди посідатиме особливе місце у

вітчизняній культурі, оскільки саме цей вид творчості, на наш погляд, найбільш повно відображає докорінні зміни, що відбуваються в суспільній свідомості. Недостатність досліджень провінційного маріупольського театру з культурологічних позицій, також позначена необхідністю вироблення цілісного розуміння соціокультурних процесів, що відбуваються в ньому. Аналіз як позитивного, так і негативного досвіду перетворень у галузі театру дає можливість використати його в розбудові культури сучасної України.

Метою даної розвідки є аналіз особливостей формування й розвитку театру Маріуполя у 20–30-ті роки XX століття.

До питання формування театральної культури Маріуполя у 20–40 роки XX ст. здебільшого зверталися історики, краєзнавці, працівники маріупольського театру: Л. Чуприк [7], Л. Яруцький [8; 9; 10], О. Гринько [1], Т. Коростельова [3]. Важлива інформація міститься у статтях сучасника тих подій М Негрімовського [5].

Після революційних подій і встановлення в місті радянської влади почався новий етап в історії Маріупольського театру. Маріуполь став ареною жорстоких сутичок, театральне життя в місті протікало нерівно і в надзвичайно складних умовах.

Періодична преса 1920-тих років XX ст. дає можливість відновити історію театрального життя Маріуполя. Так, у журналі «Радянське мистецтво» за 1926 р. повідомлялося, що: «в Маріуполі є драматичний театр. Ставляться п’єси досить хороші, з великим ухилом до сучасності. Серед них «Товариш Семівзводний», «Азеф». Зі старих п’єс найбільше число постановок витримують п’єси В.Шекспіра. Крім вистав для дорослих ставляться іноді й дитячі спектаклі: «Хатина дядька Тома», «Червона Шапочка» та ін. [2, с. 3].

Колишній цирк братів Яковенко нашвидку переобладнали і назвали Новим театром. Тут виступала Єврейська музкомедія під керівництвом Я. Гузика та Український народний театр на чолі з Д. Гайдамакою [2, с. 3].

У лютому 1929 р. в місті відбулася нарада культпрацівників, на якій ставилося питання про наближення театру до глядача. Маріупольці виявили бажання бачити у себе київських артистів, і з 15 березня 1929 р. у місті почалися гастролі 1-ї державної української трупи ім. Шевченко [7, с. 5].

У цей період гастролюючі трупи змінюють одна одну. На початку 1929 р. у Зимовому театрі почалися гастролі колективу артистів російської опери (головний режисер С. Давидович). У трупу входило 89 осіб – артисти з київського, одеського, харківського оперних театрів. У «Приазовському пролетарі» зазначалося, що нарешті після оперetкового «мистецтва», після халтурних, наспіх збитих вистав Маріуполь отримав художнє видовище». Репертуар говорив сам за себе: «Аїда», «Князь Ігор», «Фауст», «Пікова дама», «Кармен», «Борис Годунов», «Черевички» та інші шедеври світового репертуару. Виставам була дана висока оцінка: прекрасні голосові дані, музична грамотність, чудова режисура [8, с. 4].

У 1930 р. на сторінках журналу «Рабіс» повідомлялося, що в Маріуполі працює драмколектив «Новий театр» під управлінням А. Борисоглібського. Колектив їздив по селах округу, виступав під час обідніх перерв на заводах.

Особливо врожайним на гастролі був 1930 р. У місті побував театр російської драми (артисти ленінградських і московських театрів), української пересувної опери, Українського державного драматичного театр ім. Заньковецької [4, с. 176].

Подивившись афіші та репертуар гастролюючих в ті роки театрів, можна було б сказати про бурхливе театральне життя міста. Однак, далеко не завжди режисура, акторська гра, художнє оформлення, репертуар мали високий рівень. Частим явищем в ті часи була халтура.

У «Приазовському пролетарі» за 5 серпня 1932 р. була надрукована замітка «Війна халтурі». У ній зазначалося, що далеко не завжди вистави відбуваються на високому рівні. Саме тому люди не ходять в театр. А гроші платять колективам більше. Автор пропонує

вихід: «не витрачати гроші на гастролерів, що дають деколи халтуру, а краще направити їх на укомплектування власного театру хорошими художніми силами. Такий великий промисловий центр як Маріуполь повинен мати свій власний театр» [1, с. 4].

Досить тяжкий стан будівлі Зимового театру допоміг створенню в місті ще однієї сцени – Літнього театру в міському парку.

Влітку 1934 р. на сході України гастролював Ленінградський великий драматичний театр. Закінчував він гастролі в Маріуполі. Але на той час Зимовий театр потребував реконструкції, тому приймати дорогих гостей було ніде. Тоді маріупольці зобов'язалися – за 45 днів побудувати в міському саду культури і відпочинку літній театр і відкрити його в день початку гастролей ВДТ (Великий драматичний театр), 25 червня 1934 р. [4, с. 176].

Сотні маріупольців, змінюючи один одного, самовіддано трудилися вдень і вночі. Найдивніше те, що цей ентузіазм захопив і ленінградських акторів. Останні дали дуже високу оцінку не тільки ентузіазму маріупольців, а й самому театру, який був зроблений «найбільш раціонально, зручний, з хорошою акустикою, відмінною сценою…». Вранці, 25 червня все було готово [10, с. 34].

Протягом місяця маріупольці жили ленінградським театром. Глядачі були в захваті від всіх вистав (серед них «Єгор Буличев та інші, «Слуга двох панів», «Продавець слави» тощо), дякували ленінградцям за високе мистецтво, запрошували приїздити в їх місто частіше.

Але маріупольців не полишала думка мати свій театр. Нарешті, восени 1935 р. керівники міськради взялися за справу і пообіцяли, що театр буде готовий до 1 травня 1936 р. Але в газеті «Приазовський пролетар» за 10.02.1936 р., з'явилася замітка М. Негрімовського «Коли ж буде закінчений театр?», в якій висловлювалася тривога з приводу темпів будівництва. Відзначалося несерйозне відношення до будівництва з боку стройконтори та працівників міськради. Не було вирішене питання асигнування, придбання обладнання [6, с. 2].

Та незважаючи на недоліки в роботі, міськрада все ж стримала обіцянку. Будівельні роботи були форсовані, і 14 березня 1936 р. урочисто відкрився реконструйований театр. Характеризуючи нову будівлю театру, міська газета писала: «Прекрасний зал з двома ярусами ложе, більше, добре обставлені фойє, просторі коридори, буфети».

А 24 березня в міському театрі відбулося відкриття театрального сезону. Відкривав його донецький драматичний театр ім. Артема під художнім керівництвом В. Василько. Донеччани показали маріупольцям спектаклі «Запорожець за Дунаєм», «Наталка Полтавка», «Шестеро улюблених», «Платон Кречет» та ін. [7, с. 8].

Водночас йшла робота по створенню в місті свого театрального колективу, чому так раділа громадськість Маріуполя. І, нарешті, в міській газеті за 10 вересня 1936 р. друкується замітка «Постійний театр в Маріуполі», в якій повідомляється про те, що в перших числах жовтня в місті почне працювати стаціонарний російський музичний драматичний театр. У колектив театру входять артисти ряду театрів Москви, Ленінграда, Києва. У його репертуарі кращі п'єси радянської драматургії: «Аристократи» М. Погодіна, «Платон Кречет» О. Корнійчука, «Чудесний сплав» В. Киршона, «Початок життя» Л. Первомайського. Чільне місце в репертуарі театру займає класика: «Безприданниця», «Анна Кареніна», «Борис Годунов» та ін.

Художнім керівником театру став А. Смирнов, головним режисером А. Іскандер [9, с. 233].

У вересні-жовтні 1936 р. «Приазовський пролетар» продовжує інформувати маріупольців про підготовку до початку роботи міського театру. Продовжуються підготовчі роботи до відкриття сезону, механізується сцена, закуповуються нові меблі. Відкриття сцени планувалося на 4 жовтня 1936 р. показом п'єси М. Погодіна «Аристократи».

У день відкриття сезону, 4 жовтня, місцева газета констатувала: «Мешканці міста з

самого початку виявляють до свого нового театру великий інтерес. Так на вистави перших двох днів вже продали майже всі квитки» [3, с. 4].

А вже 6 жовтня з'явилася перша рецензія М. Негрімовського на спектакль «Аристократи»: «Постановкою «Аристократів» колектив театру показав, що він вміє добре працювати. Трудящі Маріуполя завдяки спектаклю отримали ще одну велику культурну силу» [5, с. 5].

З 1938 р. головним режисером театру стає заслужений артист РРФСР Анатолій Степанович Ходирьов. Театр отримує назву  Вседонецький музично-драматичний театр. У його репертуарі – твори російської та радянської класики. Серед них «Ліс» О. Островського, «Оптимістична трагедія» В. Вишнєвського. Театр чимало гастролював містами Донецької та Ворошиловградської областей, побував у Харкові [7, с. 10].

Таким чином, особливостями формування театральної культури Маріуполя у 20–30-ті роки XX ст. були бажання маріупольців бачити у своєму місті артистів великих театрів, високий рівень зацікавленості та відвідуваності театру. Разом з тим частим явищем стає наявність халтури в гастролюючих трупах. Саме тому у 1930-ті рр. все гостріше постає питання про відтворення театру в Маріуполі, створення власної трупи.

**Список використаної літератури**

1. Війна халтурі // Приазівський Пролетар. – 1932. – 5 серп. (№ 182). – С. 2.
2. Гринько О. Театр от войны и до войны / О. Гринько // Театральная площадь. – 2000. – апр. (№ 12). – С. 3.
3. Коростелева Т. Наш театр старейший в Украине / Т. Коростелева // Приазовский рабочий. – 1997. – 18 нояб. (№ 172). – С. 4.
4. Мариуполь и его окрестности: взгляд из XXI века / Р. П. Божко, Т. Ю. Були, Н. Н. Гашененко и др. – Мариуполь : Рената, 2008. – 428 с.
5. Негримовский М. Когда же будет закончен театр? / М. Негримовский // Приазовский пролетарий. – 1936. – 10 февр. (№ 3). – С. 2.
6. Театральная хроника // Московская правда. – 1974. – 4 июня (№ 128). – С. 2.
7. Чуприк Л. Н. Научная справка из истории Мариупольського театра / Л. Н. Чуприк // Архив Мариупольського краеведческого музея, М-21. – Мариуполь, 1998. – 28 с.
8. Яруцкий Л. Д. Гости Мариупольской сцены. Биография нашого театра / Л. Д. Яруцкий // Приазовский рабочий. – 1978. – 23 апр. (№ 82). – С. 4.
9. Яруцкий Л. Д. Мариупольская старина: Рассказы краеведа / Л. Д. Яруцкий. – Москва : Советский писатель, 1991. – 432 с.
10. Яруцкий Л. Д. Старейший в Украине (Из истории Донецкого обласного драматического театра) / Л. Д. Яруцкий. – Мариуполь, 1998. – 104 с.

**Demidko O. O.**

**THE FEATURES OF FORMATION THEATRICAL CULTURE MARIUPOL 20-30-IS OF XX CENTURY**

*The article is devoted to the features of formation of Mariupol Theatre in 1920-1930. The author explores the general trends of the theater, the main problems and their solutions in a given period. After the revolutionary events and the establishment of Soviet power in the city began a new stage in the history of theater Mariupol. Mariupol became the scene of violent clashes, theatrical life in the city has been uneven, and in extremely difficult conditions. The article deals with the role of the corpse of the other city, characterized by restoration of its own theater. Particularly fruitful for the artists from other theaters began in 1930 in the city visited Russian Drama Theatre (artists from Leningrad and Moscow theaters), Ukrainian mobile opera, Ukrainian State Drama Theatre. Zankovetska. In Mariupol theater building required renovation.*

*But not all the performances were held at a high level. On stage often met hackwork.*

*Sufficiently severe condition of the Winter Theatre helped create in another scene - Summer Theatre in the city park. The summer of 1934 in eastern Ukraine toured Leningrad Bolshoi Drama Theater. He ended up touring in Mariupol. But while Winter Theatre demanded reconstruction, so take our dear guests had nowhere. Then pledged Mariupol - 45 days to build in the city park of culture and recreation summer theater. The new theater was builtJune 25, 1934.*

*But city authorities have promised to restore the ruined Winter Theatre. The restored theater was opened March 14, 1936. Artistic director became Smirnov, chief director A. Iskander. Opening of the theatrical season was held on March 24. At the same time, the city created a theater troupe. In theater artists came from Moscow, Leningrad, Kiev. The theater's repertoire consisted of the best plays of Soviet drama, «The Aristocrats» N. Pogodin, «Plato Merlin» Kornejchuk, «Wonderful fusion» Kirshon W., «Home life» L. Pershamajski. Prominent place in the repertoire of the theater takes a classic: «The Bride», «Anna Karenina» «Boris Godunov». Residents of the city very fond of the theater. At first performances were sold almost all tickets. In 1938, the chief director of the theater becomes Honored Artist of the RSFSR Anatoly Stepanovich Khodyreva. Theatre gets the name Vsedonetsky Music and Drama Theatre. In his repertoire - the works of Russian and Soviet classics. Among them, «The Forest» by A. Ostrovsky, «Optimistic Tragedy» Vishnevsky. Theatre toured the cities of Donetsk and Voroshilovgrad areas visited Kharkov.*

*The author concludes that features theatrical culture Mariupol 20-30th years of the twentieth century was the desire to see the artists in major theaters, a high level of interest and attendance of the theater. In this period was often observed manifestation of hackwork in performances of actors . That is why in 1930, more acutely the question of restoring the theater in Mariupol.*

***Key words**: New Theatre, Winter Theatre, touring, hackwork, Vsedonetsky Music and Drama Theatre.*

**УДК 792.7(477)"197/198"**

**Драбчук Ю. П.**

## УКРАЇНСЬКА ПІСЕННА ЕСТРАДА 70-80-Х РР.

*Висвітлено особливості розвитку пісенної естради у творчості українських провідних композиторів 70 – 80 рр. ХХ ст. Розглянуто вплив сучасності на естрадну творчість. Проаналізовано авторську пісню як компонент контркультури.*

***Ключові слова:** авторська пісня, вокально-інструментальні ансамблі, українські композитори, естрада, вокальний жанр, аматорська пісня, джаз-оркестр, «театр пісні».*

На межі 70-80-х р. р. розпочався новий етап формування естрадного пісенного репертуару, який відрізняється від попередніх суттєвими змінами у жанровій насиченості, функціональними особливостями й новими виконавськими засобами. Масовізації української естрадної пісні сприяли розвитку телебачення, удосконалення звукозаписуючої та звуковідтворюючої техніки, поява електромузичних інструментів. Усе зазначене сприяло виникненню численних самодіяльних вокально-інструментальних ансамблів – прикметної ознаки нової доби в розвитку популярного музичного мистецтва.

Історія розвитку української естради в СРСР невід'ємна також від політичних змін. Так, у роки хрущовської «відлиги» українська естрадна пісня стала невід'ємною складовою